БЕЛАРУСКАЕ СЛОВА

Weissruthenisches Wort * **Byelarussian Word**

№ 3 (17) | 27 Чэрвеня 1954 г. | Год выд. IV

Векапомныя вехі на шляху змаганьня беларускага народу за сваю дзяржаўнасьць

Дзесяць гадоў мінула з таго часу, калі ў сталічным горадзе Беларусі–Менску 27 чэрвеня 1944 году сабраўся 2-гі УСЕБЕЛАРУСКІ НАРОДНЫ КАНГРЭС ды аднагалосна прыняў наступную рэралюцыю:

«Другі Усебеларускі Кангрэс, сабраўшыся ў Менску праз чверць стагодзьдзя пасьля Першага Усебеларускага Кангрэсу і выслухаўшы даклады аб падзеях на Беларусі ў часе паміж абыдвума кангрэсамі, аднагалосна пастанавіў:

1. Вызнаць правыльнай і зноў пацьвердзіць гістарычную пастанову Рады Беларускай Народнай Рэспублікі, якая, маючы паўнамоцтвы Першага Усебеларускага Кангрэсу 1917 году, на сваім сходзе 25 скавіка 1918 году, урачыстай 3-яй Устаноўнай Граматай выразцыла аб канчальным разрыве Беларусі з бальшавіцкаю Масквою і расейскаю дзяржавай у ва ўсіх яе формах.

2. Пацьвердзіць, што беларускі народ ніколі ня прызнаваў, ня прывнае цяпер і ніколі ня прызнае ў будучыні за форму свае беларускае дзяржаўнасьці, накіненыя яму маскоўскімі захопнікамі, формы БССР.

3. Паведаміць усе ўрады і народы сьвету, што голас Масквы і СССР ў беларускіх справах ня мае ніякай праўнай сілы, а ўсе твораныя Масквою нібыта беларускія урады — ня маюць ніякіх праўных кампэтэнцыяў, бо пл вызнаюцца беларускім народам.

Таму усе [illegible] пастановы урадаў: СССР, былой Польшчы і сучаснага гэтак званага эміграцыйнага ураду Польшчы, якія датычаць тэрыторыі Беларусі і беларускага народу і якія былі зроблены раней, або будуць зробленыя ў будучыні, — Другі Беларускі Кангрэс абвяшчае ня маючымі ніякай праўнай сілы; як ня будуць мець сілы і ўсялякія іншыя магчымыя спробы падзелу Беларусі з боку іншых дзяржаваў і народаў.

4. Адзіным праўным прадстаўніцтвам Беларускага Народу і ягонага краю зьяўляецца сёньня Беларуская Цэнтральная Рада з прэзыдэнтам Радаславам Астроўскім на чале».

Гэтымі лякранічнымі чатырма пунктамі 2-гі Усебеларускі Кангрэс вырашыў амаль усе пытаньні, якія вымагалі ягонага аўторытэту.

Перш-на-перш, тут выявілася яшчэ раз воля беларускага народу да яго сувэрэннага жыцьця. Па другое — ратыфікаваны векапомны акт 25 сакавіка, які служыць асноваю незалежнасьці Беларусі. Трэба ведаць, што такая ратыфікацыя акту 25 сакавіка 1818 г. была неабходна з боку Найвышэйшае заканадаўчае ўлады, якой зьяўляецца кангрэс, бо-ж акт гэты быў вынесены не кангрэсам, а толькі яго выканаўчым ворганам, папоўненым рознымі палітычнымі партыямі ды самаўрадавымі арганізацыямі, назваўшымі сябе Радай Беларускай Народнай Рэспублікі. Гэта вымагалася тым болей, што акт гэты пастановаю Бэрлінскае канфэрэнцыі з дня 20. 10. 1925 г. фактычна быў моцна аслаблены. Прадстаўнікі той самай Рады, ў пастаці законнага апошняга Ураду БНР, сваею Бэрлінскаю пастановаю прызналі створаную бальшавікамі фікцыю — БССР ды здалі свае паўнамоцтвы. Таму у пункце 2-гім кангрэс лічыў патрэбным асабліва адцеміць, што беларускі народ ніколі ня прызнаваў, ня прызнае і ня прызнае ў будучыні створанай маскоўскімі захопнікамі БССР.

Наступна, трэба было ануляваць усё тое, што было зроблена злачынцамі у міжчасе, а што не прадугледжваў акт 25 сакавіка.

Урэшце, трэба было вызначыць і законнае прадстаўніцтва беларускага народу і краю, бо-ж папярэдняе яго прадстаўніцтва ў пастаці Рады Беларускай Народнай Рэспублікі часткаю самазьліквідавалася ды пазьней было бальшавікамі пагалоўна зьнішчана, рэшта-ж, якая заставалася на эміграцыі вымерла сваею сьмерцяй.

Адсюль зусім слушныя і неабходныя для будучыні-паўнамоцтвы для Беларускае Цэнтральнае Рады, як адзінага законнага прадстаўніцтва беларускага народу і краю.

Спроба некатарых групаў сёньня уваскрасіць няіснуючую Раду БНР — на падставе нейкіх гумарыстычна-мітычных «тэстамэнтаў» — гэта спроба з нягоднымі срэдствамі іграць на несьвядомасьці беларускай гісторыі на Захадзе, як гэта ўрэшце зусім слушна і расцэньваецца сёньня ўсёй беларускай эміграцыяй.

Нябошчык Мікола Шыла, ўдзельнік 1-га і 2- га Усеберасрускіх кангрэсаў ды сябра рады Беларускай Народнай Рэспублікі ў сваёй брашурцы пад загалоўкам «А што-ж далей?» (Браўншвайг, 1948 г.) так піша па гэтаму пытаньню:

«Апірацца сёньня на неіснуючую Раду ці Урад БНР, адкідаючы 2-гі Усебеларускі Кангрэс і прызнаную ім Беларускую Цэнтральную Раду на чале з прэзыдэнтам праф. Астроўскім, могуць сапраўды, толькі бяз'ідэйныя палітычныя апартуністы, або сьведамыя шкоднікі беларускага незалежніцкага руху. Я ўважаю, што такі шлях з праўнага пункту гледжаньня быў бы вельмі небясьпечным, бо-ж усе ведаюць, што урад БНР вядомай Бэрлінскай канфэрэнцыяй 20. 10 1925 г. перакрэсліў усю дзейнасьць Рады БНР, самазьліквідаваўся і прызнаў створаную бальшавікамі БССР, пені ад усіх сапраўдных і шчырых беларускіх патрыётаў!

(Заканчэньне на 2. балонке)

W. R. THOLLSON

SCIENCE OF OLD POLISH TRICKERY?

"The Polish Research Centre was founded in London in April, 1940, and is governed by an Anglo-Polish Council. The Centre has been given hospitality by the Royal Institute of International Affairs 32, Chesham Place, London, S. W. I." — This we read over-leaf of the front page of the "scientific" booklet edited by the above mentioned so caled Research Centre. The title of this "work" is "Eastern Poland".

One would expect to find in it some informations based on historical facts and for it to be undoubtly impartial and true.

Far from that! This booklet is stuffed with lies and deliberately wrong interpreted historical facts, for the benefit of present day Polish policy. One would ask what are the reasons that "historians" from The Polish Research Centre are doing this? The answer can be only one; They are trying to hide those horrible deeds of the past in the history of their country.

They are afraid that some people belonging to the nations formerly oppressed in independant Poland finding themselves in the free world, will be able to tell the truth. They hoped by lies to misslead not only general opinion, but even those who gave hospitality to their Centre.

They also hoped by this to preserve the friendly attitude of the Western Nations towards Polish policy. Policy which since the dawn of its history was bringing to other nations nothing better than enslavement.

It is hard to believe that the English reader will be satisfied with this one source and will not endeavour to go beyond this publication.

To show some proof and to simplify effort we will quote without comments: First extracts from the booklet by the Polish Research Centre and secondhy extracts from other sources, authors of which are not Byelorussians. This will assure impartiality.

In the quotations below we shall read the following expressions: White Ruthenia, White Russia and the Russian originated term — Byelorussia.

The differences are due to the attempted literal translation of the slav-sounding name of the country, in the Byelorussian called, — BYELARUS and its people — the Byelaruses.

The term Byelorussia is officialy recognised to day by the international authorities.

"EASTERN POLAND"

by Polish Research Centre, London. 1941.

"The White Ruthenians were the most numerous minority in the north-eastern territories. They had achieved a certain ethnical awakening only a few decades before the restoration of the Polish State, mostly by the joint endeavours of Poles and White Ruthenians educated in the atmosphere of Polish civilization, but did not possess the conditions required for starting on a national life. Their aspiration, where they appeard, were chiefly of an economic and social nature, while, in other matters, they did not exeed demands for the teaching of religion in their primitive tongue, or for White Ruthenian classes in the primary schools, or the admission of their language to the ritual of the Orthodox church. A few White Ruthenian secondary schools, founded in the first years after the war, had to be shut for lack of pupils. Self-dependent White Ruthenian associations — social, economic and even cultural, only just survived, while the White Ruthenian peasants willingly joined Polish organizations. The White Ruthenian press was unable to acquire sufficiently numerous readers, and appeared mostly in the form of popular weeklies which vanished after an ephemeral existence. Under these condition the White Ruthenians were easily assimilated." (Page 26.)

"The Greek Orthodox church had, as already stated, 85 per cent. of its members in the eastern territories of Poland."...

"As early as 1922 a provisional order was issued regulating the Government's relations with the Greek Orthodox church in Poland and dealing with the internal structure of this church." (Page 27.)

"Within the general system of education the needs of the non-Polish population were by no means forgotten." (Page 47.)

"It should be mentioned here that the non-Polish population in the eastern provinces enjoyed full liberty in the use of their languages in all matters of administration, local-government and law, as decreed by two acts of parliament of the same year 1924." (Page 48.)

"LITHUANIA. Past and Present."

By E. J. Harrison formerly British Vice-Consul at Kaunas and Vilnius. London. 1922.

"In October 1921 the Polish authorities of Vilnius organized a systematic pogrom of Lithuanian cultural institutions, including the well-known Lithuanian gymnasium or high school, orphanages, banks, etc. The school children were brutally beaten by the Polish police and soldiery and compelled to seek refuge in the neighbouring woods, where classes were subsequently held. In the wake of the refusal of the Lithuanians and White Russians to participate in the January elections the Polish authorities gave further evidence of their deliberate resolve to exterminate everything Lithuanian in the occupied territory. With this object in view, on January 20th and succeeding days, they raided a large number of Lithuanian and White Russian institutions, including the offices of the Lithuanian National Committee, White Russian National Committee, the Lithuanian and White Russian newspaper offices, as also many private residences of Lithuanian and White Russian leaders.

The pretended reason was that these leaders were implicated in espionage and Communist activities for the overthrow of the existing administration. It goes without saying that not a tittle of incriminating evidence could be

(Continued on page 4-th)

Зварат калегіі Беларускай Цэнтральнай Рады да усіх сваіх дэлегатураў і беларускіх арганізацыяў

Гэтым калегія БЦР паведамляе, што Амэрыканскім Кангрэсам паклікана адумысловая камісыя з мэтай:

1. Даследаваць справу заваяваньня Савецкай Расеяй нерасейскіх краінаў,
2. Дасьледаваць праводжаную савецкаю акупацыйнаю ўладою антінацыянальную палітыку ў адношаньні да нерасейскіх народаў на абшары БССР;
3. Сабраць матар'ялы нялюдзкага паступаньня савецкае ўлады ў адношаньні адзінкі й цэлых народаў.

У гэтай справе Беларускай Цэнтральнай Радай атрымана пісьмовае паведамленьне ад старшыні ўспомненай Кангрэсавай камісыі.

У сувязі з гэтым палегія БЦР просіць дэлегатуры БЦР і арганізацыі правесьці адпаведную акцыю ў напрамку сабраньня матар'ялаў па беларускаму пытаньню.

Асобы, пражываючыя ў Амэрыцы і Канадзе, могуць асабіста зьявіцца ў камісыю і даць там свае вусныя сьведчаньні, аднак лепш сваячасова падрыхтаваць матар'ял у ангельскай мове пісьмова і злажыць яго перад камісыяй. Урэшце, сьведчаньні могуць быць напісаны і ў беларускай мове.

Пры немагчымасьці асабіста прыбыць на камісыю, што асабліва датычыць асобаў, пражываючых па за межамі Амэрыкі, то такія сьведчаньні могуць быць перасланы ці то камісыі Амэрыканскага Кангрэсу бэспасрэдна, ці то праз калегію Беларускай Цэнтральнай Рады.

Сьведчаньне можа ахопліваць:

1. Апрацаваны пісьмовы эляборат з прафэсыйнае ці з ведамае аўтару іншае галіны жыцьця.

2. Сьведчаньне як непасрэднага сьведкі здарэньняў, як напрыклад:

а) прымусовае заганяньне савецкаю ўладаю сялянаў у калгасы, арышты, дэпартацыі (высылкі), расстрэлы апорных сялянаў, інтэлігэнцыі, духавенства, работнікаў і г. д.;

б) масавасьць савецкага тэрору, пры каторым трудна было спаткаць сямью, ў якой ня было-б рэпрэсаванага. Апісаць рэпрэсыі ў адносінах да сваіх блізкіх і знаёмых;

в) апісаць працэс так званых выбараў у савецкай сыстэме з згары накіненымі кандыдатамі ды фікцыйнасьцяй самых выбараў для замаскаваньня бальшавіцкае дыктатуры;

г) асабістыя перажываньні ў ссылках, концлягэрох ды турмах. Мэтады допыту падсудных праз сьледавацеляў НКВД і г. д.;

д) зьверствы савецкіх партызанаў над беларусамі ў 1942-1944 гадох, высылка ў концлягеры ўсіх былых Остаўцаў ды расстрэлы пэўнай іх часткі, сучасны антібеларускі савецкі тэрор нават за карэспадэнцыю з сваімі із за граніцы і г. д.

3. Сьпіскі памардаваных і замучаных у концлягерох і вастрогах беларусаў з паданьнем кароткай характэрыстыкі ахвяраў.

4. Сьведчаньне аб барацьбе беларусаў супроць савецкай улады і ўдзел у гэтым самога сьведкі.

Усе матар'ялы па характару свайму могуць быць:

а) апісовыя, як сьведкі таго ці іншага здарэньня;

б) дакумэнтарныя — дакуманты з канцлягероў, вастрогаў, прысуды і г. д.;

в) фатаграфічныя — фатаграфіі памардаваных асобаў, зруйнаваных сьвятыняў, урэшце рознага роду фотокопіі з вышпаданых дакумантаў.

Пажадана, зразумела, не абмяжоўвацца пералічанымі выпадкамі, а падаваць усё, што ведама сьведку, або што з ім асабіста здарылася.

Сьведчачы належыць падаць: Імя і прозьвішча сьведкі, дату і месца яго народжаньня, прафэсыю ці заняткі сьведкі падчас назіраньня савецкіх антібеларускіх і нялюдзкіх гвалтаў і зьдзекаў, а такжа сучасны адрас. Сьведчаньне павінна быць падпіісана собскаручна сьведкаю ды подпіс яго сьцьверджаны натарыюсам.

У выпадку небясьпекі для сваякоў сьведкі, пражываючых па той бок жалезнае заслоны, на жаданьне сьведкі, ягоныя пэрсанальныя дадзеныя могуць быць не падаваны пры публікацыі матар'ялаў камісыяй, аднак аб гэтым павінна быць зроблена засьцярога пры перасылцы сьведчаньня.

Калегія БЦР просіць усіх зацікаўленых гэтай справаю патрактаваць яе як вельмі пільную і тым самым як найхутчэй пераслаць матар'ял непасрэдна камісыі Амэрыканскага Кангрэсу, або праз калегію БЦР, накіроўваючы пад адрасам: Mr. A. Russak 44, Passaic street, GARFIELD, N. J., U. S. A.

31. 5. 1954, Garfield, USA.

/—/ **А. Руссак**
Старшыня Калегіі Беларускай Цэнтральнай Рады

Векапомныя вехі на шляху змаганьня беларускага народу за сваю дзяржаўнасьць



Праф. Р. Астроўскі Прэзыдэнт Беларускай Цэнтральнай Рады

(Заканчэньне з 1. балонкі)

раехаўшы і сам у высьнёную ім Беларускую Дзяржаву, якая на справе аказалася зманам, дзе цаной жыцьця ўсе яны заплацілі за трагічную памылку. Асталіся Крэчэўскі, Грыб, Захарка, якія ўжо таксама ня жывуць.»

З гэтага вынікае, што значэньне 2-га Усебеларускага Кангрэсу — агромнае. Ён сваімі пастановамі праўна падмацаваў акт 25 сакавіка ды дапоўнім яго неабходнымі пунктамі аб ануляваньні ўсіх трактатаў, зробленых бальшавікамі і палякамі ды адначасна зрабіў папярэджаньне і на будучыню.

Прэзыдэнт кангрэсу гасп. Яўхім Кіпель у сваёй заключнай прамове на кангрэсе, так казаў: «Сёньняшнім сваім актам наш народ даве́ў усяму сьвету, што ён ня хоча ні маскоўскае, ні польскае апекі. Усе пастановы аб выхадзе з так званага Савецкага Саюзу і аб ануляваньні маскоўска-польскіх дагавораў аб Беларусі, прыняты аднагалосна. А гэта вельмі важна! Сярод тысячы двухсот чалавек дэлегатаў не знайшлося ні аднаго, які-б хацеў звароту бальшавікоў, які-б хацеў панаваньня польскіх паноў на Беларусі! Бясспрэчна, гэта воля ня толькі дэлегатаў, як людзей, гэта — воля ўсяго беларускага народу! Наш народ ня хоча ні маскоўскага панаваньня на Беларусі, ні польскага. Сёньняшні дзень давёў усяму сьвету, што ад імя Беларусі ня маюць права гаварыць ані Масква, ані польскія эміґранты ў Лёндане!

Беларускі народ ня толькі дэманструе сваю волю, ён будзе змагацца за свае правы жыць незалежным жыцьцём са зброяй у руках супроць сваіх векавечных ворагаў.»

Той жа нябошчык М. Шыла, гаворачы аб значэньні 2-га Усебеларускага кангрэсу, піша ў сваёй брашуры наступнае:

«Нельга забывацца аднаго, што ў кожным гістарычным пэрыядзе беларускі народ выяўляў сваю волю да свабоды ў той форме, ў якой ён мог гэта рабіць. Гістарычная аб'ектыўнасьць змушае прызнаць, што ў 1917-18 гг. воля беларускага народу магла выявіцца і, сапраўды, выявілася ў форме 1-га Усебеларускага кангрэсу; ў 1941-1944 гг. яна магла выявіцца і, сапраўды, выявілася ў форме 2-га Усебеларускага кангрэсу. А ні чыя партыйная карысьць, а ні нясьведамасьць, ці яшчэ якія-небудзь суб'ектыўныя матывы не зьяўляюцца аргумэнтамі для фальсыфікацыі гісторыі Беларускага народу.»

«...Гістарычныя факты сьведчаць аб гістарычным працэсе. Ня важна, падабаецца гэта некаму ці не, а 2-гі Усебеларускі Кангрэс, пацьвярджаючы палітычныя запаветы 1-га Кангрэсу, стаўся выяўленьнем і сфармуляваньнем гістарычнага этапу, які прайшоў беларускі народ за час ад 1917 году.

І не дзеля страху перад немцамі, а дзеля любові і адданасьці Беларусі, сабраліся ўдзельнікі 2-га кангрэсу ў Менску. А прышлі яны нават адтуль, дзе ня была нямецкая нага, дзе фактычная ўлада была ў партызанскіх руках; а ішлі яны праз шляхі, адрэзаныя партызанамі. Іх клікала Беларусь і Беларуская Справа.

Шмат хто з удзельнікаў гэтага Кангрэсу загінуў у вайне; але дзе-б яны не ляглі — на прасторах далёкай чужыны, або ў пяскох радзімай зямлі, — іхныя магілы будуць помнікамі гэтых вялікіх дзён нацыянальнага ўздыму.

Прагрэс, які адбыўся ў беларускім жыцьці за 30 год пасьля 1-га Усебеларускага Кангрэсу, вялікі. Народ зрабіў вялікі крок наперад да рэалізацыі свае дзяржаўнай незалежнасьці. Ён загартаваўся ў змаганьні за свае нацыянальныя ідэалы, ён прайшоў школу канспірацыі і адкрытага змаганьня ў вайне. А змагаўся ён за тое, што было пастаноўлена 1-шым Усебеларускім кангрэсам і скавана Вялікім Актам 25 Сакавіка 1918 году. Ідэі 25 сакавіка былі пуцяводнымі агнямі новага пакаленьня беларусаў. Агні гэтых ідэяў вялі нас да акрэсьлянае мэты і, верым, прывядуць да яе. У гэтым заслуга тварцоў Акту 25 сакавіка, але й ня меншая заслуга тых, што праз 30 цяжкіх гадоў ішлі самі і вялі іншых да вялікае мэты, азіраючыся на слаўныя выдарэньні мінуўшчыны і ставячы вехі сучаснасьці. Такою вехаю на цяперашнім шляху пілігрымства беларускага народу да свае найвялікшае сьвятыні — суцэльнае і суверэннае дзяржавы, — быў Другі Усебеларускі Кангрэс.

Ня трэба ўстанаўляць ідэйнае цягласьці паміж 1-ым і 2-гім Усебеларускім кангрэсам. Яна відавочная кожнаму. Паходні, запаленыя 25 сакавіка, былі данесены верна пакаленьнямі да 2-га усебеларускага кангрэсу і яшчэ раз высока падняты перад усім народам!

Яны гараць і разгараюцца. Нашым заданьнем ёсьць годна несьці іх у будучыню, якая, я ў гэта моцна й нязломна веру, прывядзе да скліканьня 3-га Усебеларускага Кангрэсу ўжо ў Вольнай Беларусі!»

Даючы сёньня ацэнку гэтага вялікага здарэньня ў беларускай вызвольнай барацьбе, якім быў безумоўна 2-гі Усебеларускі Кангрэс, нельга прайсьці моўчкі над асобай таго, хто быў галоўным ініцыятарам і рэалізатарам яго скліканьня.

16 сьнежня 1943 году беларускі актыў запрапанаваў праф. Р. Астроўскаму абняць становішча прэзыдэнта Беларускай Цэнтральнай Рады. Час ужо быў, як ведама, моцна спозьнены, бо-ж нямецкая армія адступала амаль па ўсяму фронту і там пэрспактывы для тварэньня Рады ня былі ружовымі. Вось што гаворыць праф. Астроўскі ў сваёй прамове на 2-гім Усебеларускім кангрэсе ў гэтай справе:

«Утварэньне Беларускай Цэнтральнай Рады прыпадала ў той мамэнт, калі амаль уся тэрыторыя Беларусі была апанаваная бандытамі й партызанамі рознага колеру, якія білі і рабавалі наш народ, палілі нашыя сёлы і вёскі, паралізавалі ўсё эканамічнае і грамадзкае жыцьцё. Перад намі стаяла вельмі цяжкае заданьне і, **калі-б не пачуцьцё абавязку перад народам і бацькаўшчынай, абавязку службы ім у найбольш цяжкую і крытычную хвіліну, дык безумоўна я ня прыняў бы на сябе гэтай ролі»**

Як ведаем, праф. Астроўскі, выконваючы гэты свой абавязак службы народу і бацькаўшчыне ў найбольш цяжкую і крытычную хвіліну, даў аднак сваю згоду заняць становішча прэзыдэнта БЦР толькі пад наступнымі варункамі:

1. Беларуская Цэнтральная Рара будзе мець магчымасьць арганізаваць беларускае войска (Беларускую Краёвую Абарону);

2. Беларуская Краёвая Абарона будзе змагацца толькі з бальшавікамі і толькі на тэрыторыі Беларусі;

3. Ён прыймае функцыі прэзыдэнта БЦР часова да скліканьня 2-га усебеларускага кангрэсу. (Гл. М. Шыла «А штож далей?» Браўншвайг, 1948 г.).

Па колькі першыя два пункты былі лёгка прыняты нямецкімі акупацыйнымі ўладамі, патолькі трэці пункт выклікаў даўжэйшую дыскусыю. І нічога дзіўнага, бо-ж ня толькі гэта пярэчыла гітлероўскаму прынцыпу «фюрэрства», які ня лічыўся зусім з голасам народу, але такая пастаноўка праф. Астроўскім справы давала немцам да зразуменьня, што ён лічыць іх, як акупантаў, ня кампэтэнтнымі вырашаць пытаньне прэзыдэнтуры найвышэйшай дзяржаўнай установы, якою мела быць Бел. Цэнтр. Рада, бо-ж гэта прэрогатыва выключна беларускага народу ў асобе ягоных дэлегатаў Усебеларускага Кангрэсу.

Цьвёрдая і рашучая пастава праф. Астроўскага перамагла і немцы павінны былі ўступіць, згадзіўшыся дапамагчы ў скліканьні 2-га Усебеларускага Кангрэсу. І адна і другая старана, як бачым, слова датрымалі. Немцы істотна дапамаглі склікаць кангрэс, а праф. Астроўскі, закончыў свой абшырны даклад перад 2-гім Усебеларускім кангрэсам наступнымі словамі: «На колькі праца, праробленая Беларускай Цэнтральнай Радай, а таксама яе агульная палітыка была дастатковай і правільнай — вырашайце, дэлегаты і дэлегаткі, самі. Я толькі павінен сьцьвердзіць, што свой абавязак перад народам Беларуская Цэнтральная Рада споўніла сумленна, у меру сваіх сілаў і вонкавых магчымасьцяў. На гэтым я, як Прэзыдэнт і Беларуская Цэнтральная Рада, складаем свае паўнамоцтвы перад Кангрэсам. Далейшы лёс Бацькаўшчыны — ў Вашых руках, г. зн. у руках самога народу: або наш народ застанецца ў гэтую адказную хвіліну пасыўным і перастане існаваць як нацыя, або ён здолее скансалідаваць усе свае сілы супроць ворага і пераможа, займаючы пачэсны пасад сярод вольных народаў Эўропы!»

У адказ на гэта, як ведаем, праф. Астроўскі быў аднагалосна выбраны 2-гім Усебеларускім Кангрэсам Прэзыдэнтам Беларускай Цэнтральнай Рады. І нічога дзіўнага! Амаль уся Беларусь знала праф. Астроўскага, як піянэра беларускага адраджэньня і няўтомнага вэтэрана беларускай вызвольнай барацьбы, шчырага дэмакрата-народніка, які заўсёды адважна бараніў найвышэйшыя народныя ідэалы і заўсёды, нават у найцяжэйшыя хвіліны, заставаўся ім верным. Таму 2-гі кангрэс аднагалосна даверыў далейшы лёс змаганьня за зьдзейсьненьне народных ідэалаў свайму прэзыдэнту.

Прысьвячаючы гэтых некалькі слоў праф. Астроўскаму з нагоды дзесяцігодзьдзя 2-га Усебеларускага кангрэсу, а таксама 50-ці годзьдзя яго палітычнай і грамадзкай няўтомнай дзейнасьці, складаем яму на гэтым месцы шчырую ўдзячнасьць і якнайлепшыя пажаданьні.

С. К. Удзельнік 2-га Кангрэсу



Менскі Гарадзкі тэатр раніцай 27 чэрвеня 1944 году, ўпрыгожаны бел-чырвона-белымі сьцягамі і Пагоняй. Ганаровую варту трымаюць курсанты Менскай беларускай афіцэрскай школы



Дацэнт Яўхім Кіпель Прэзыдэнт 2-га Усебеларускага Кангрэсу

Гэтага й трэба было спадзявацца!

У папярэднім нумары нашае газэты быў зьмешчаны артыкул пад загалоўкам: «Старая песьня і нават не на новы лад», дзе мы выказалі свой погляд адносна апошняе пазыцыі Амэрыканскага К-ту вызваленьня ад Бальшавізму ды паказалі ўсю недарэчнасьць апошняе інструкцыі старшыні гэтага К-ту адмірала Стівэнса. З пункту гледжаньня нерасейскіх народаў, такая пазыцыя Амэрыканскага К-ту ня ўносіць нічога ў збанкрутаваныя СОНР-ы, КЦАБ-ы ды МАКЦ-ы і, зразумела, ня можа быць прынята за плятформу для супольнай барацьбы з расейскімі імпэрыялістычнымі арганізацыямі.

Сёньня мы атрымалі расейскую Ньюёркскую газэту «Новое Русское Слово» з дня 25 красавіка г. г. дзе зьмешчана адозва Расейскага Палітычнага Камітэту ў Нью Ерку, падпісаная старшынёю гэтага К-ту Барысам Сергіевскім, у каторай расейцы з свайго боку лічаць «новую» плятформу Амэрыканскага К-ту не дапрыняцьця, бо-ж уважаюць, што адмірал Стівэнс «абсолютна ігнаруе гістарычны факт больш чымсь тысячагадовага існаваньня расейскае дзяржавы ды гаворыць толькі аб народах, насяляючых тэрыторыю Савецкага Саюзу, лічачы відаць, што «расчленение» расейскае імпэрыі — гэта ўжо факт дакананы, а не хвараблівая мроя крайніх сэпаратыстаў».

«Увес тон звароту Амэрыканскага Камітэту — піша палітычны расейскі К-т — падобны не да закліку да роўнапраўнага супрацоўніка ў агульнай справе, а на зварот гаспадара да наёмнага работніка«.

З апошнім цьверджаньнем г. Сергіевскага зусім згаджаемся, але адначасна думаем, што гэтае выступленьне расейскае эміграцыі можа нарэшце **перакане адмірала Стівэнса** і яго прыватныя амэрыканскія колы, якія ўтапілі як у балота шмат мільёнаў даляраў, **што ніякае супрацоўніцтва дэмакратычнае свабодалюбнае нерасейскае эміграцыі з расейскімі імпэрыялістамі НЕМАГЧЫМА** ды:

1. адмовіцца ад спробы ўпрагаць «в одну телегу вола і трепетную лань!»
2. перастане слухаць тых «пасрэднікаў», якія пераконвалі яго аб магчымасьці такога супрацоўніцтва, бо-ж яны не зьяўляюцца сапраўднымі ідэёвымі рэпрэзэнтантамі паняволеных бальшавікамі нерасейскіх народаў, а звычайнымі шкурнікамі і афэрыстамі.

ПІСЬМЫ У РЭДАКЦЫЮ

1) Паважанаму спадару рэдактуру газэты: «БЕЛАРУСКАЕ СЛОВА»!

У сувязі з хронікарскай зацемкай у № 1 (15), бал. 3, Вашае паважанае газэты, адносна апошняй сэсыі 13-га Пленуму Беларускай Цэнтральнай Рады, у форме спраставаньня просім зьмясьціць наступнае:

1. Няпраўдай ёсьць, што нібы праз недагляд Прэзыдыюма Пленуму БЦР ня ўсе папраўкі да статуту БЦР, зглошаныя у Прэзыдыдыюм Пленуму, былі прадыскутаваныя.

2. Нпраўдай ёсьць, што нібы папраўкі да статуту, прынятыя 13-м Пленумам БЦР, не былі зацьверджаны Прэзыдэнтам БЦР.

3. Няпраўдай ёсьць, што нібы § 4 і § 5 статуту БЦР знаходзяцца сярод нядыскутаваных на апошняй сісыі 13-га Пленуму БЦР, а прынятыя зьмены іх — неапрабаваны Прэзыдэнтам БЦР.

4. Праўдай ёсьць, што ўсе прапановы адносна паправак да статуту БЦР для 13-га Пленуму БЦР, якія уплылі да Прэзыдыюму Пленуму (уключаючы прапановы Прэзыдэнта БЦР) былі пададзены да ведама Пленуму рэфэрэнтам сп. М. Шчорсам.

5. Праўда ёсьць, што па заканчэньні дыскусіяў і галасаваньняў 13-га Пленуму над зглошанымі папярэдня папраўкамі да статуту БЦР, у Прэзыдыюм Пленуму зглясіў сп. А. Русак пэўныя дадатковыя папраўкі да статуту БЦР ад Прэзыдэнта БЦР, атрыманыя ім раней. Прэзыдыюм Пленуму зараз-жа запрапанаваў сп. А. Русаку рэфэраваць гэтыя папраўкі, ад чаго сп. А. Русак адмовіўся. Фэфэрэнт паправак да статуту, сп. М. Шчорс, ня мог рэфэраваць новых паправак дзеля таго, што яны былі устаўлены ў поўны тэкст статуту без азначэньня зьменаў, а гэта вымагала папярэдняй падрыхтоўчай працы.

6. Праўдай ёсьць, што сп. А. Русак пазьней у лістох да Прэрыдыюму Пленуму цьвердзіў, што ён асабіста перадаў такія самыя зглошаныя ім у апошнюю хвіліну паседжаньня Пленуму папраўкі, яшчэ ў канцы 1952 г., што поўнасьцю не адказвае аб'ектыўнаму стану рэчай. Прэзыдыюм Пленуму такіх паправак да статуту не атрымліваў і не мае іх па сягоньня.

7. Праўдай ёсьць, што ўсе папраўкі да статуту БЦР, прынятыя 13-м Пленумам, апрабаваны Прэзыдэнтам БЦР дня 24. VII. 1953 г., што сьцьвярджае належны дакумант Прэзыдэнта БЦР за собскім Яго подпісам і пячацяй.

8. Праўдай ёсьць, што § 4 і 5 статуту БЦР былі дыскутаваныя каля 2-х гадзін на апошнім паседжаньні 13-га Пленуму БЦР і па іх адбылося галасаваньне дзьвюх прапаноў: а) Прэзыдэнта БЦР і б) рэфэрІнта сп. М. Шчорса, якое не дало вырашэньня, дзеля роўнасьці галасоў, а не ужыта перавагі голасу Старшыні Прэзыдыюму. Астаточна па гэтых артыкулах прынята пастанова: а) Прыняць тэкст спорных артыкулаў у папярэдняй рэдакцыі, з дробнымі толькі зьменамі, як ніжэй:

Арт. 4. На чале Беларускай Цэнтральнай Рады стаіць Прэзыдэнт БЦР, выбраны 2-м Усебеларускім Кангрэсам, як адзіны жывы носьбіт законнай улады.

Арт. 5. Прэзыдэнт БЦР зьяўляецца галавою дзяржавы — Беларускай Народнай Рэспублікі і правадыром усіх беларускіх збройных сілаў.

б) Выбрана камісыя ў складзе сп. сп. М. Шчорс і В. Чабатарэвіч, дзеля вывучэньня пытаньняў спорных артыкулаў статуту і выпрацаваньня прапановы наступнаму паседжаньню пленуму БЦР.

І. Касяк
Сакратар прэзыдыюму Пленуму БЦР

Юры Сабалеўскі
Старшыня прэзыдыюму Пленуму БЦР
Нью Ерк, 8. 4. 1954.

2) Глыбокапаважсны сп. Рэдактар!

У газэце № 1 «Беларускі Патрыёт» надрукавана зацемка пад загалоўкам: «Фальш ня ўдаўся». Гэтай зацемкі я ня пісаў, нікога аб гэтым не прасіў і ініцыялы «К. Я». мне не належаць.

З глыбокай пашанай

Я. К-ель

(Прозьвішча рэдакцыі ведама).

3) Глыбокапаважаны Рэдактар «Беларускае Слова»!

У польскай газэце «Orzel Bialy» Nr. 21, паданы зьмест тэлеграмы, пад якою пабач подпісу Кіраўніка міністэрства замежных справаў польскага эгзыльнага ўраду гасп. С. Янікоўскага відаць подпіс М. Абрамчыка, як «прэзыдэнта беларускай народнай рэспублікі». Прыймаючы пад увагу, што я дагэтуль нідзе ня чуў, каб польскі экзыльны ўрад адмовіўся ад заходніх частак Беларусі як сваіх «крэсув всходніх», дык паўстае запытаньне чым жа выглумачыць хаўрус М. Абрамчыка з палякамі?

З пашанаю **І. Карнюк (Англія)**

Наш адказ гасп. І. Карнюку: Вы зварочваецесл не па адрасу, тлумачэньне можа Вам даць толькі М. Абрамчык, да якога і радзім Вам зьвярнуцца.

Рэдакцыя

4) Высокапаважаны Рэдактару, у першую чаргу хачу прывітаць Вашую, а адначасна і нашую газэту «Беларускае Слова», якая сапраўды зьяўляецца газэтаю беларускаю на адпаведным узроўню. Думаю, што беларуская грамадзкасьць, доўга чакаючы на яе выхад, не дапусьціць да яе заняпаду, а падтрымае і матар'яльна і духова!

Адначасна прашу Вас зьмясьціць у наступным нумары наступную рэзалюцыю, прынятую сябрамі БВР з Манчэстарскае і Еркшырскае акругаў:

РЭЗАЛЮЦЫЯ

Мы, прысутныя на акадэміі, прысьвечанай 36-тым угодкам абвешчаньня незалежнасьці Беларусі, сябры БВР акругаў Манчэстэр і Еркшайр, пасьля заканчэньня акадэміі, разгледзелі справу зьняцьця гасп. Прэзыдэнтам БЦР з становішча нач. гал. Штабу БВР гасп. Зарэчнага і пасьля ўсебокавага прадыскутаваньня гэтае справы пастанавілі:

(Заканчэньне на 4. балонке)

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА

Канада

БЕЛАРУСКАЕ АСЭКУРАЦЫЙНАЕ ТОВАРЫСТВА

Захадамі Беларускага Нацыянальнага Аб'яднаньня ў Торонто (Канада) арганізавана Беларускае Асэкурацыйнае Т-ва «Пагоня». Старшынёю Т-ва выбраны гасп. П. Сладкоўскі, сэкратаром — Я. Пітушка.

Беларуская пазычковая Каса ў Торонто

У Торонто пачала дзеяць пазычковая каса пры Б.Н.А., якая выдае патрабуючым пазыкі на куплю і рамонт дамоў і т. п. Сакратаром позычковае камісыі вызначаны гасп. М. Кухарчык.

Аўстралія

Гадавы Грамадзкі зьезд у Канбэрры

26 студзеня г. г. ў Канбэрры адбыўся пяты гадавы грамадзкі зьезд, у якім прыймалі удзел і прадстаўнікі арганізацыяў паасобных нацыянальнасьцяў.

Ад Беларускага Аб'яднаньня ў Аўстраліі прыймаў удзел у зьезьдзе старшыня Б.А. ў Сыднэй гасп. А. Алехнік. які атрымаў ад міністра іміграцыі гасп. Н. Е. Holt'а адумысловае запрашэньне.

Зьезд быў склікаены спэцыяльна для вырашэньня справы іміграцыі на 1954 год і быў афіцыйна адчынены губэрнатарам. Міністар іміграцыі гасп. Н. Е. Holt зрабіў кароткую справаздачу аб дзейнасьці і рэзультатах іміграцыі за апошні — 1953 год ды накрэсьліў плян працы на бягучы — 1954 год.

У дыскусьях прыймалі ўдзел прадстаўнікі паасобных штатаў, падрэсьліваючы важнасьць іміграцыі і імігрантаў у жыцьці і эканоміцы Аўстраліі.

Па заканчэньні афіцынае часткі, міністар іміграцыі гасп. Н. Е. Holt запрасіў усіх дэлегатаў, якіх было каля 1 500 на банкет у будынак Аўстралійскага Фэдэральнага Парляманту.

У 8 гадзін вёчара адкрылася другая частка зьезду. Пасьля цэрэмоніі прыняцьця Аўстралійскага грамадзянства шматлікімі імігрантамі і прамоваў высокіх прадстаўнікоў Аўстралійскага Ураду, адбылася прэзэнтацыя прадстаўнікоў Нацыянальных Арганізацыяў імігрантаў міністру іміграцыі і Генеральнаму Губарнатару.

Усе прамоўцы на зьездзе заклікалі імігрантаў не забываць пра сваё Бацькаўшчыны, не забываць свае мовы й свае нацыянальнае культуры.

На заканчэньне, прадстаўнікі нацыянальных арганізацыяў перадалі міністру іміграцыі гасп. Н. Е. Holt'у адумыслова намалёваныя прывітаньня партрэты для Яе Высокасьці Каралевы Элізабэты II.

27. 1. 54 мела месца яшчэ адна нарада зьезду, але прадстаўнікі эмігранцкіх арганізацыяў не маглі прыняць ёй удзелу із за браку часу.

Між іншым міністар іміграцыі зазначыў на зьезьдзе, што на наступны год усе дэлегаты нацыянальных арганізацыяў будуць мець адумысловыя канфэрэнцыі з міністэрствам іміграцыі для зазнаямленьня з плянамі міністэрства ды паданьня сваіх заўвагаў і пажаданьняў.

ВОДГУКІ УРАЧЫСТАГА СЬВЯТКАВАНЬНЯ ДНЯ НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ

Ньюерк. Прэзыдыюм урачыстай акадэміі, прысьвечанай 36-м угодкам абвешчаньня незалежнасьці Беларусі, атрымаў ад былого Генеральнага Консула і дыплёматычнага прадстаўніка Ураду Беларускай Народнай Рэспублікі — Дра І. Ермачэнка наступны зварот да беларускай эміграцыі:

«Дарагія Беларускі й Беларусы! Сёньня мы зьбіраемося ня толькі тут — на вольнай зямлі ВАШЫНГТОНА, але па ўсіх дасловуна краінах сьвету, каб успомніць аб тых слаўных днёх, калі жменька нацыянальных герояў Беларусі здолела ахапіць шырокія масы Беларускага народу, імкнучагася да незалежнага дзяржаўнага жыцьця ды вуснамі яго праклямаваць ідэю незалежнасьці векапомным актам 25 сакавіка!

36 гадоў прайшло ад гэтага дня, шмат чаго за гэты час зьмянілася на сьвеце, але НЯЗЬМЕННАЙ засталася нашая воля ДА ЗЬДЗЕЙСЬНЕНЬНЯ ІДЭАЛАЎ 25 САКАВІКА!

Нашыя змагары даказалі гэта ў Слуцкім ды Веліжскім паўстаньнях, нашая маладзь задакумантавала гэта гарнучыся ў рады Беларускай Самаахові й Сампомачы ў 1942-1943 годзе, калі яе бязіменныя героі з некалькімі здабытымі самастрэламі баранілі беларускіх сялянаў ад бальшавіцкіх бандытаў пад Слонімам ды, ня гледзечы на шматлікую перавагу ворага, выйшлі пераможцамі! Урэшце, найлепшым доказам нязьменнасьці імкненьняў да незалежнага жыцьця, зьяўляецца шматтысячная Беларуская Краёвая Абарона — сымбаль беларускіх збройных сілаў!

Аб чым гавораць гэтыя факты? Яны гавораць аб НЯЗЛОМНАЙ АДВАЗЕ ў ЗДАБЫЦЬЦІ НЕЗАЛЕЖНАГА, СУВЭРЭННАГА, ДЗЯРЖАЎНАГА ЖЫЦЬЦЯ для нашага гаротнага беларускага народу!

А другі Усебеларускі Кангрэс у 1944 годзе? Калі тысяча дэлегатаў з усяго краю, пад грымот бальшавіцкіх бомбаў і гарматаў, аднагалосна пацьвярджаюць ды ратыфікуюць пастановы 25 сакавіка ды выбіраюць дзяржаўны выканаўчы ворган — БЦР з праф. Р. Астроўскім, як прэзыдэнтам БЦР, на чале!?

Сам факт, што гэты кангрэс здолеў сабрацца ды вынесьці так важныя пастановы ў час найбольшае бальшавіцкае небясьпекі для ягоных удзельнікаў, сьведчыць, што беларускі народ безустанна імкнецца да рэалізацыі пастановаў, зьмешчаных у акце 25 сакавіка!

Доказы, урэшце, гэтаму мы маем і на Бацькаўшчыне, дзе тысячы арганізаваных беларускіх барацьбітоў-партызанаў з аружжам у рукох працягваюць барацьбу супроць ненавіснага акупанта — бальшавікоў.

Яка-ж роля наша тут на чужыне?

Мы знаходзімся ў шмат лепшых варунках, чымсь нашыя браты ў 1918 годзе. Акром таго, нас ужо сёньня ня жменька, а даволі вялікая арганізаваная грамада; мы маем свае культурныя, царкоўныя і грамадзкія арганізацыі; мы маем свайго прэзыдэнта БЦР, наваколо якого гуртуюцца нашыя палітычныя і культурныя сілы; мы маем свае беларускія цэрквы ў Саўт-Рівэр (США), Манчэстар (Англія), ды ў Канадзе, якія адбудованы дзякуючы ахвярнасьці беларускіх вернікаў і энэргіі беларускіх сьвяшчэньнікаў. Праца прат. М. Лапіцкага ў Саўт-Рівэр мае ня толькі рэлігійнае значэньне, але адначасна й грамадзкае, бо-ж каля царквы гуртуецца і ўзгадоўваецца беларускае сьвядомае грамадзтва.

Дык наш абавязак — падтрымліваць перадусім існуючыя беларускія арганізацыі на эміграцыі ды не забывацца, што мы называемся БЕЛАРУСАМІ, якіх у адпаведны час Бацькаўшчына пакліча споўніць абавязак перад ею да канца; як, верных ідэалам 25 сакавіка, сыноў яе!

Хай жыве зямелька ВАШЫНГТОНА, якая дала нам часовы прытулак і ейны Прэзыдэнт Генерал ДВАЙТ АЙЗЭНГАЎЕР!

Хай жыве прэзыдэнт БЦР праф. Р. Астроўскі, як жывы носьбіт законнае дзяржаўнае ўлады!

Жыве Беларусь!

б. Генеральны Консул і дыплёматычны прадстаўнік Ураду Беларускай Народнай Рэспублікі Палкоўнік

Др. І. Ермачэнка

Аўстралія. Сыднэй. У суботу 27. 3. 54 у памешканьні Беларускага Асьветнага клюбу адбылася урачыстая акадэмія, прысьвечаная 36-тым угодкам абвешчаньня незалежнасьці Беларусі, ладжаная супольна Беларускім Бб'еднаньнем, Дэлегатурою БЦР і ківаўніцтвам В.К.-А. К. у Сыднэй. Саля, дзе адбывалася акадэмія была прыгожа удакаравана. На сцене па сярэдзіне была беларуская пагоня, а па абапал беларускі і аўстралійскі сьцягі.

Роўна у 3 гадз. папаўдні распачалася урачыстая акадэмія адыграньнем беларускага і аўстралійскага нацыянальных гімнаў. Наступна, старшыня галоўнае управы Бел. Аб'еднаньня гасп. М. Зуй прывітаў усіх прысутных, падкрэсьліваючы аграмаднае значэньне акту 25 сакавіка ў барацьбе беларускага народу за вызваленьне з пад чужацкае акупацыі.

Пасьля былі адчытаны гасп. М. Зуем прысланыя прывітаньні ад беларускіх арганізацыяў і установаў. Прывітаньні ад іншых народаў былі адчытаны ў ангельскай мове гасп. А. Алехнікам — старшынёю управы Белар. Аб'еднаньня ў Сыднэй. Прывітаньні былі атрыманы ад латышскіх, славацкіх, вугорскіх, галяндскіх і нават польскіх арганізацыяў, якія выражалі ўпэўненнасьць аб хуткай рэалізацыі незалежніцкіх імкненьняў беларускага народу. Прадстаўнікі латышоў, славакаў і галяндцаў прысутнічалі на акадэміі.

Сакратаром Бел. Аб'еднаньня гасп. К. Хаванскім наступна быў адчытаны вельмі зьмястоўны рэфэрат, насьвятляючы шлях барацьбы беларускага народу за яго дзяржаўную незалежнасьць. Другі рэфэрат на тую-ж самую тэму быў адчытаны гасп. А. Алехнікам у ангельскай мове.

На заканчэньне, гасп. М. Зайка прадэклямаваў патрыятычны верш «На сход!» і на гэтым акадэмія закончана, падзякаю гасьцям за прыбыцьцё і мілыя пажаданьні.

Акадэмія пакінула вельмі вялікае ўражаньне як на беларусах так і на прысутных прадстаўнікох іншых нацыянальнасьцяў. Кожны з гэтых прадстаўнікоў выражаў надзею, што з дапамогаю адданых справе вызваленьня змагароў мясцовых арганізацыяў пад кіраўніцтвам БЦР, як адзінага законнага прадстаўніцтва беларускага народу, беларускі народ асягне сваю мэту — вольнасьць і поўную дзяржаўную суверэннасьць.

SCIENCE OF OLD POLISH TRICKERY?

(Continued from the page 1.)

found to support this charge, but failing such evidence the police did not scruple to confiscate the private property of the victims, such as money, gold and silver articles, linen and clothing. Moreover, twenty Lithuanian and thirteen White Russian leaders were summarily arrested, and after being kept in solitary confinement for several days, were expelled from the region on February 5-th of the same year. All these exiles are residents of Vilnius, many of life-long standing, and own property and businesses in that city. The majority, too, left behind them wives and families destitute of the means of support.' (Page 112.)

"THE RE-BIRTH OF POLAND"

by W. K. Korostowetz a correspondent of the "New York World" for the Border States.

"This protest mentions that nearly 3,000 Ukrainian and White Russian peasants and workmen are, for political reasons, pining in Polish prisons, their sole guilt being that they claimed their ancient national right, and, in so far as they belonged to the educated classes, spread education among the people. And the conditions of existance in these prisons are terrible. 'Political prisoners', it is stated in the protest, are beaten, horribly tortured, are exposed to winter cold in frightfully unhygienic cells. Imprisonment, of this kind amounts to a slow, painful death. Cases of suicide have occured among the prisoners. Thus a certain Olga Bassarabova killd herself on February 14, 1924, on account of cruel ill-treatment and humiliation on the part of the Polish prison administration. Later on the number of political prisoners increased rapidly, it exceeded the number of 4,000, and the terrible conditions in the prisons produced hunger strikes as the sole means of protest. In reply to the hunger strikes the Polish authorities proceeded to reprisals. Thus in April, 1925, forty warders and forty Polish gendarmes penetrated into the cells of the prisoners and beat them half dead, and the Polish prison inspector Woljanski stated to the prisoners that the prison guard had a right to kick them. There are numerous cases of torture by means of an electric current or by singeing of the soles of the feet with red-hot irons, accompanied by beating. And these victims of the Polish terror have commited no other crime than to demand their autonomous rights which the Poles had promised to the Ukrainians and such other National Minorities in Poland." (Page 82.)

At the opening of the Sejm and Senate the Poles enacted the following comedy. The member of the Senate Jelena Levandovskaja refused to take the oath in the Polish language, and only after having been repeatedly threatened by the President with the withdrawal of her mandate did she take it, although she maintained that she did not understand Polish. This was a direct challenge to the Polish Government. Such trickery and the abstention of the Ukrainians from the elections soon became known, however, and the details of the affair were made public. These facts, the truth of which the Poles cannot contest, should be sufficient to prove the nonsense of Skrzynski's assertion that the Poles do not dream of suppressing the religious freedom and the liberty of language and national culture of the Minorities.

The Ukranian and the adjoining White Russian Minority have countrymen on the other side of the Polish-Soviet Russian frontier, to whom the Bolshevists have, at least externally, granted a certain amount of national cultural liberty, having enforced the introduction of their language in the local Soviet administration, in the schools and the Press in order, thus, to carry on an anti-Polish propaganda and to create an "Irredenta" in Polish territory.

The White Russian Minority in Poland amounts to more than one and half million. In the Northern and North-Eastern part of the Eastern Districts they are in the majority. The terroristic measures employed by the Poles here are no less severe than those against the Ukrainians. The whole of the nationally-minded White Russian population is oppressed by police regulations of mediaeval nature. So as not to weary my readers I will only quote some characteristic cases which differ immenseli from Skrzynski's assurances of Polish tolerance, and which could multiply a hundred or thousand-fold. as I have at my disposal materials whichoven the Polish press (Page 88.)

... does not contest. It is in accordance with the Polish police system to beat White-Russian population, regardless of age or sex. The Polish Wyzwolenie Party have collected in their archives hundreds of cases similar to that of the village of Telikchany in White Russia, where peasants, both men and women, were horribly tortured with red-hot irons and electric currents. The White Russian deputy Rak-Michalowski stated publicly in the Sejm in February, 1924, that "the Polish police by means of force and terror compelled their victims to state that in Polish police districts no one was beaten or ill-treated." In December, 1925, the same deputy supplied the instructive information —

"in White Russia alone there were in December, 1923, I, 600 people in prison against whom no accusation had been brought, although many of them had been detained for more than twenty-five months." .

Many had been tortured by means of electric currents and many women had been killed by beating. Towards the end of 1924 the Polish police turned their attention to the young students. Many of them were thrown into prison. The student Nicolai Sergejtchuk was tied to the wall and beaten with sticks on his head and chest; he was then laid on a bench in half-conscious condition and belaboured with iron rods and ultimateli he was forced to walk over red-hot irons with his bare feet.

The persecution of the White Russian educational system is revealed by the fact that of the whole number of White Russian schools which existed at the time of the German occupation only seventeen elementary schools are left, whilst in more than forty secret teaching is carried on. The majority of the teachers have been dismissed and rounded up in concentration camps, while the schools and their equipment have been confiscated. Since November, 15, 1921, an order has been issued forbidding not only the use of White Russian as the language of instruction, but the teaching of the language altogether. This began in the Woyewode of Nowogrodek and from there was gradually extended to the other White Russian ... (Page 89.)

... districts Many White Russian editors were sentenced to imprisonment and their journals were suppressed.

In the scholastic year 1920-21 there were in the districts Vilna, Novogrodek and Grodno, in which the White Russians form a large majority, 314 White Russian elementary schools. In the scholastic year 1921-22, the year before the occupation by the Poles, the number of these schools rose to 514. It decreased, however, in the scholastic year 1923-24 to twentythree; in the following year to twenty, and in the scholastic year 1925-26 not a single one existed. 972 members of the White Russian Teachers Union were stated to be unemployed.

In order, as for as possible, to reduce the numbers of White Russians in the statistic records, the Poles, among other means, make use of denominational statistics. The Poles are Roman Catholics; Roman Catholicism is the prevalent religion and is in extreme sense of the term an ecclesia militans. The Roman Catholic White Russians, Ukrainians and Germans are, therefore, counted and entered as Poles. (Page 90.)

"This hatred was carried to such an excess that all foreign charitable organizations who might have bestowed great benefits on the population of newly-established Poland who had suffered so severely from the War, were at the insistence of the Right nearly forcibly expelled from the country, because all the missions of the Quakers, Methodists and Young Men's Christian Association were in the eyes of the orthodox Poles Jewish and, therefore, anti-Christian and should be banished from Roman Catholic Poland." (Page 93.)

"The war of the Roman Catholic against Orthodoxy is waged throughout Poland. Everywhere where an Orthodox congregation falls below a thousand members the Church is closed down and the congregation handed over to a Roman Catholic priest. I could quote examples of what is really happening in Poland 4 —

by the hundred. Many Orthodox Churches were closed in this manner and converted into Roman Catholic Churches, and, when the Orthodox population protested and produced a new incumbent in place of the deceased, the police declared that it was too late and that the laws of the Roman Catholic Church would not permit of a Roman Catholic Church reverting to Orthodoxy. This enforced conversion of Orthodox Churches to Roman Catholic Churches is explained by stating that these were formerly Roman Catholic and had been converted into Orthodox Churches by force by the Russians. In the majority of cases this explanation is found to be false. In addition to enfoced conversion to Roman Catholicism, full use is made of a system of direct and indirect bribery. As an example of the direct method, people who are starving are given food only on condition that they should secede to the Roman Catholic faith. The numerous Jesuit Charitable Associations, which in Poland spring up like mushrooms after rain, proceed in this matter." (Page 151.)

"On the Eastern frontier districts the Jesuits gave clothing, food and medical attendance to the population who had suffered by the War and the Revolution, but this assistance was only granted in cases where those perishing with cold and starvation agreed in return to become Roman Catholic and to abandon the religion of their ancestors." (Page 152.)

"It must not be forgotten that the war of Roman Catholicism on the Orthodox Church is, on the other hand, supported by the attacks of the Bolshevists." (Page 153.)

"Owing to the Peace of Riga there are more than 4 million Orthodox in Polnad." (Page 154.)

"MYTHS AND REALITIES IN EASTERN EUROPE"

by Walter Kolarz foreign correspondent of the Prague newspaper Prager Press. His B. B. C. broadcast series "Communism in Practice" created wide interest. Book published in London 1946.

"Apart from the anarchy of the Polish nobles and their right to repudiate their own laws and to conspire with foreign countries, Jagiellonian Poland collapsed also because of its system of theefold national, religious and social repression, which existed especially in the eastern parts of the country. It was the struggle of the Catholic Polish nobles against the ,Schismatists' or followers of the Orthodox Church, and the unusually harsh Polish form of serfdom, which insisted on a 'Panshchina', a compulsory labour service of six day a week, that more than anything hastened the end of Jagiellonian Poland. The White Russian and Ukrainian peasants risings which broke out between 1734 and the first Partition of Poland, but especially in 1768 seriously shook the social structure of the old Poland, and largely facilitated foreign intervention, even justifying it to a certain extent." (Page 100.)

"It would be logical to expect that the Polish nobles ,who owned the vast plains of old Poland and had them tilled by millions of Ukrainian and White Russian serfs, would become the main protagonists of the Jagiellonian Poland." (Page 101.)

"The ideal of many Ukrainians is undoubtedly to be a nation with a Western outlook, but not to be an annex to a new Polish Commonwelth. This rise to nationhood of both Ukrainians and White Russians had been for a long time ignored by many leading Poles." (Page 113.)

"It was the mass of the Polish people, whom electoral trickery and terrorism had debarred from any power of effective intervention in the course of events, who ultimately had to bear the fearful consequences of the favour shown to the aggressor." (Page 116.)

"RUSSIA AND HER COLONIES"

by W. Kolarz. London. 1952.

"There was hardly any other territory on the Russian border where the Soviet regime stood such an excellent chance of exploiting social grievances and the discontent of oppressed minorities as in Eastern Poland. Yet the Ukrainians and Byelorussians of Eastern Poland, who according to all logical calculations were bound to become a natural prey to Soviet propaganda, turned away from Russia in protest against compulsory collectivization, political purges and anti-religious propaganda." (Page 136.)

"The Byelorussians, it is true, can boast of an illustrious past and can claim for themselves the Lithuanian State of the Middle Ages, whose most important documents were couched in the Byelorussian language . . ."

"The modesty of the Byelorussian national movement is almost touching. Nothing could characterize its spirit better than the title of the first Byelorussian publishing company founded in 1906 — 'In our windows also shall the sun shine'." (Page 153.)

"The history of the fight between the Kremlin and Byelorussian nationalism includes the interesting case of the two prominent poets and writers, Yanko Kupala (1882—1942) and Yakub Kolas, whom the Soviet regime drew over to the side of the 'proletarian revolution'. Both belonged to the petty bougeois Byelorussian grouped around the weekly Nasha Niva (Our Cornfield) which long before the October Revolution was the first publication to advocate autonomy for the Byelorussian people." (Page 157.)

"Kupala avowed his incapacity to become a real Bolshevik poet, thinking in terms of the whole Soviet Union and of all mankind:

"My Fatherland — it is the whole world,
I have torn myself away from my native soil!
Yet still I am not free from it — in sleep
I dream of Byelorussia!" (Page 158.)

"Judging by official Soviet admissions, Byelorussian nationalism particularly in literature and the writing of history, has, despite its youth, a very tenatious life, and its strong is one of its principal elements." (Page160 emphasis on Byelorussia's ties with the West is one of its principal elements." (Page 160-161.)

— Ɛ

ПІСЬМЫ У РЭДАКЦЫЮ

(Заканчэньне з 3. балонкі)

1. Прызнаць абсолютную слушнасьць гасп. Прэзыдэнту БЦР у звальненьні гасп. Зарэчнага, які аказаўся неадпаведным на гэтым высокім становішчы.

2. Падаць де ведама ўсіх сяброў БВР і беларускае грамадзкасьці, што мы, беларусы Манчэстар і Еркшайр — першазаснавальнікі БВР, як арганізацыі, ніколі не пагадзіліся-б закладаць БВР, калі-б гэтая арганізацыя ня мела ўваходзіць у рамкі БЦР і ня была падпарадкавана яе прэзыдэнту.

3. Прэтэнсыю Зарэчнага да займанага ім становішча лічыць абсолютна безпадставнаю, а ўсе адозвы, падобныя апошняму пашквілю, лічыць варожымі ня толькі БВР, але ўсёй беларускай вызвольнай барацьбе, бо яны маюць мэтаю нічога іншага як толькі дэзарыентацыю грамадзкасьці ды ўвядзеньне закалоту.

4 Усе загады і інструкцыі па лініі БВР, выходзячыя ад Зарэчнага, пасьля зьняцьця яго Прэзыдэнтам БЦР з займанага становішча, лічыць няважнымі ды не падлягаючымі выканьню.

5. Праўдажаць надалей дзейнасьць БВР, які будзе падлягаць Беларускай Цэнтральнай Радзе і бэспасрэднай кантролі яе Прэзыдэнта.

Рэзалюцыя была прынята аднагалосна пры двох устрымаўшыхся.

Па даручэньні прысутных рэзалюцыю падпісалі:

За Манчэстэр: **М. Пратасевіч**
за Еркшайр: **А. Гатковіч**

АХВЯРЫ НА ПРЭСАВЫ ФОНД ЗЛАЖЫЛІ:

Прат. М. Лапіцкі	— 10	даллярaў
К. С.	— 10	"
Д. І. Ермачэнка	— 10	"
А. Гардынец	— 10	"
М. Грэбень	— 10	"
Н. Мілішкевіч	— 5	"
І. Наумчык	— 5	"

Усім вышпералічаным асобам рэдакцыя складае шчырую подзяку і паведамляе, што газэта, для ўсіх ахвараваўшых на прэсовы фонд, будзе нысылацца лётнаю поштаю.

Рэдакцыя

БЕЛАРУСЫ!

Чытайце! Выпісвайце!

Пашырайце!

»БЕЛАРУСКАЕ СЛОВА«

БЕЛАРУСКУЮ НЕЗАЛЕЖНІЦКУЮ ГАЗЭТУ НА ЭМІГРАЦЫІ

ПРАДСТАУНІЦТВЫ «БЕЛАРУСКАГА СЛОВА»

Нямеччына: M. Karpowicz. (14a) Ludwigsburg. Staatl. Wohnheim, B. 3/3. M. Majewski, (22b) Braunschweig, Broitzemerstr. 55, Bl. I. 127,

ЗША: Mr. A. Jeviec, South River, N. J. 1. Willet Lane.

Англія: U. Vaucok 75, Dorothy Rd., Clapham Junction, London, S. W. 11, England.

Канада: Victor Zdan 123, Clermont Ave., Montreal, 14 P. Q. Canada.

Аўстралія: Mr. M. Zui, 31, Pearl Str., Newtown, N. S. W. Australia.

Аргэнтына: Sr. Pedro Sawczyc, Calle Carabelas 271, Avellaneda, Buenos Aires, Argentina.

Цана газэты за №:

у Нямеччыне	—	30 фэн.
у ЗША і Канадзе	—	20 цэнтаў
у Англіі	—	6 пэнаў
у Аўстраліі	—	8 пэнаў
у Аргэнтыне	—	2 пэсос.

Зьбірайце грошы на Выдавецкі фонд! Купі 2 экзэмпляры газэты і адзін прадай другому!

«БЕЛАРУСКАЕ СЛОВА»

Адрас рэдакцыі і адміністрацыі: (22) M. Gladbach, Oststr. 145, W-6. Ztg. «Weissruthenisches Wort»